

АНАЛІТИЧНА ЗАПИСКА

Російська кампанія дезінформації «Радіаційне забруднення» після вибуху поблизу Києва

Характеристики продукту	Зміст
Тип продукту	Аналітична записка (відкритий документ для публікації)
Предмет	Російська інформаційна операція в Telegram навколо вибуху у м. Вишневе (Київська обл.); наратив про «уранові боеприпаси» та «радіаційну загрозу»; структура, охоплення, скоординованість.
Дата	10 липня 2026 р.
Період моніторингу	6–9 липня 2026 р.
Методологія	Збір повідомлень з Telegram за ключовими словами теми, зв'язка з еталонним текстом «вкиду», кластеризація за змістом, аналіз каскадів ретрансляції.
Джерела даних	Публічні Telegram-канали. Перебрано 403; у фінальний аналіз потрапило «уранове» ядро, 31 канал. Об'єднана вибірка двох проходів збору.

Вступ

Ця записка аналізує російську інформаційну операцію в Telegram, розгорнуту навколо вибуху у місті Вишневе (Київська область) 6 липня 2026 р. Мета — з'ясувати структуру, охоплення та рівень скоординованості кампанії, що просувала неправдиві наративи про «уранові боеприпаси» і «радіаційну загрозу», та оцінити її ефективність у зазначений період.

Реальна подія

6 липня 2026 р. внаслідок російського удару по місту Вишневе стався вибух на складі боеприпасів із подальшою потужною детонацією. За заявою Президента України, детонував склад однієї з компаній оборонної промисловості, «Укроборонпром»; відкрито кримінальне провадження. Вибухи зруйнували близько 13 гектарів житлової забудови, знищено кілька вулиць, пошкоджено 280 житлових будинків, із яких 253 приватні та 27 багатоквартирних.¹

Як Росія намагалася скористатися подією

Російські ресурси використали реальну трагедію як **фактологічний привід** для дезінформаційної надбудови. Замість факту «вибух складу боеприпасів» просувалася сконструйована версія: нібито на складі зберігалися «уранові боеприпаси для Abrams», через що місту загрожує «радіоактивна хмара». Це поширена модель російських інформаційних операцій / дезінформаційних кампаній: достовірне ядро події обростає неправдивими деталями, які неможливо швидко спростувати; при цьому подібні операції, як у даному випадку, розраховані на те, щоб підсилити почуття страху у цивільного населення.

Головний та суміжні наративи

- **Головний наратив:** «ЗСУ зберігали уранові боеприпаси серед житлової забудови, вибух загрожує радіацією» (першоджерело — Mash).

¹ <https://t.me/MinDevUA/16260>

- **Суміжні лінії:** «влада приховує, що зберігалось на складі» (Медведь); «знищено військовий завод Візар» (ТАСС); «НАТО-боєприпаси несуть радіацію, як у Югославії» (ПолітНавігатор).

Усі лінії працюють на спільну ціль: перекласти провину за жертви серед цивільних із російського удару на українську владу та Захід, вписавши подію у ширший антинатовський і «радіаційний» контекст. Крім уранової кампанії, у той самий період ті самі канали розганяли й **побічні теми**, не пов'язані з радіацією (див. окремий розділ).

Період моніторингу та обсяг вибірки

Моніторинг Telegram-каналів охоплював **6–9 липня 2026 р.** — від першого виявленого «вкиду» до згасання активної фази.

Обсяг опрацьованого матеріалу:

- перебрано в результаті пошуку 403 канали (уся екосистема, до якої дотягнувся пошук за форвардами й копіями від виявленого першого повідомлення та встановленими дослідниками обмеженнями у кількості рівнів розповсюдження);
- зібрано повідомлень за темою — 95 від 56 каналів;
- Загальна кількість каналів, що аналізувалася попередньо — 38 (48 публікацій у 14 кластерах). З них «уранове» ядро — 31 канал, 10 кластерів, 37 публікацій. Чотири кластера виявилися суміжними, слабо пов'язаними із основними наративами, тому не стали основою для подальшого аналізу та підготовки висновків та рекомендацій.

Узгодження чисел: «канал» і «публікація» — різні одиниці. Один канал може герепублікувати в кількох кластерах, тому публікацій (48) більше, ніж каналів (38). Так само 37 уранових публікацій зробив 31 канал.

Термінологія

Терміни, що вживаються у цьому документі, та їх значення:

- **Кластер** — група повідомлень різних каналів, що збігаються за змістом (дослівна копія або переказ) і належать до однієї хвилі поширення одного наративу.
- **Першоджерело (у вибірці)** — перше за часом повідомлення в кластері. Це джерело в межах спостережуваного кола каналів, а не обов'язково справжнє першоджерело (воно може бути поза вибіркою).
- **Ретранслятор** — канал, що передруковує чи переказує повідомлення першоджерела.
- **Вузловий ретранслятор** — канал, що фігурує у кількох кластерах, поєднуючи окремі наративні лінії.
- **Рівень** — місце каналу в ланцюгу поширення: першоджерело → перша хвиля → пізніші хвилі.
- **Хвиля** — часовий ешелон поширення: 1-ша хвиля — до 30 хв після першоджерела; пізніші — від півгодини до діб.
- **Копіпаст без атрибутції** — дослівне відтворення тексту без посилання на джерело; ознака організованого, а не органічного поширення.
- **«Уранове» ядро** — сукупність кластерів, що об'єднує канали про вибух/уран/радіацію.

Методологія

Повідомлення зібрані з Telegram за ключовими словами та виразами теми дослідження та звірено з еталонним текстом «вкиду». Близькі за змістом повідомлення об'єднано в кластери; у кожному визначено першоджерело (за часом) і побудовано хронологію поширення з фіксацією охоплення (переглядів) на

кожному рівні. Метод має межу: пошук ведеться в межах спостережуваного кола каналів, тому «перше зафіксоване» джерело може не бути справжнім першоджерелом в усьому російському сегменті Telegram.

Хвилі та охоплення: як поширювався «вкид»

Цей розділ пояснює, як саме повідомлення «розліталось» каналами. Механізм наскрізно ідентичний і проходить три шаблі — від першоджерела до пізніх ретрансляцій:

- **Першоджерело.** Один великий канал публікує вкид. У головному кластері це Mash: одразу 541 тис. переглядів — саме він забезпечив майже все охоплення.
- **Перша хвиля (перші хвилини).** Протягом 5–7 хвилин повідомлення дослівно копіюють кілька менших каналів (Картина дня, ІА Красная Весна). Вони додають небагато переглядів, але забезпечують швидке розповзання.
- **Пізніші хвилі (години).** Далі підключаються десятки каналів упродовж годин, підхоплюючи як головний, так і суміжні наративи. Вони створюють «довгий хвіст» — присутність теми в стрічках протягом усіх 6–9 липня.

Наведена таблиця показує, **скільки публікацій і скільки переглядів дала кожна хвиля** по всій урановій кампанії — тобто як розподілялося охоплення в часі:

Хвиля поширення	Публікацій	Охоплення	Частка
Першоджерела	10	751 918	75%
1-ша хвиля (≤30 хв)	7	25 343	2%
Підсилення (0,5–3 год)	14	216 202	21%
Пізніше підхоплення (3–24 год)	6	14 788	2%
РАЗОМ	37	≈1 008 251	100%

Три чверті всього охоплення (75%) дають першоджерела — кілька великих каналів на самому початку. Хвиля підсилення (0,5–3 год) залучає найбільше публікацій (14), але дає значно менше переглядів — її роль не в обсязі, а в тому, щоб *розмножити повідомлення по багатьох стрічках*, створивши ефект «усі про це пишуть». Пізніше підхоплення додає «довгий хвіст» присутності. Сукупно «уранове» ядро набрало **понад 1 мільйон переглядів**.

Наративи та кластери «уранового» ядра

Уранова кампанія — це не одне повідомлення, а **десять пов’язаних наративних ліній** навколо вибуху, від конкретного вкиду про уран до узагальнення «НАТО = радіація». Кожній лінії відповідає окремий кластер (позначаємо К1–К10, за спаданням охоплення):

Кластер	Наратив	Першоджерело	Хвиля 1 (≤30 хв)	Пізніше (>30 хв)	Охоплення
К1	«Уранові боеприпаси» — базовий вкид	Mash	2	0	542 080
К2	«Завод Візар знищено»	ТАСС	2	2	201 447
К3	«Влада не знає / приховує»	Медведь	2	7	116 034
К4	«БОПС U-238 на заводі»	Большой трансфер	0	2	55 312

Кластер	Наратив	Першоджерело	Хвиля 1 (≤30 хв)	Пізніше (>30 хв)	Охоплення
К5	«Порядок денний саміту НАТО»	На самом деле в Харкові	1	1	27 485
К6	«Детонація складу вночі»	Свежести	0	2	25 448
К7	«НАТО-боєприпаси = радіація»	ПолітНавігатор	0	1	22 711
К8	«Ціль знищено»	Фронтвая птичка	0	1	11 702
К9	«Ракета знищила склад з ураном»	Россия Новости Важно	0	3	4 684
К10	«Шарахнуло у Вишневому»	Россия Новости Важно	0	1	1 348
	РАЗОМ	31 канал			≈1 008 251

Пояснення колонок: «Хвиля 1» — скільки каналів підхопили наратив у перші 30 хвилин після першоджерела; «Пізніше (>30 хв)» — скільки підхопили згодом (об'єднує підсилення 0,5–3 год і пізній підхоп 3–24 год з таблиці розподілу вище). «0» означає, що в цей проміжок ніхто, окрім першоджерела, наратив не републікував.

Оцінка механізму координації

Ми проаналізували зв'язки між каналами на предмет **спільного адміністрування та координації**. За основу взято чотири вимірювані ознаки: наявність службової позначки пересилання; ступінь текстового збігу; часову затримку між публікаціями; повторюваність тих самих пар каналів на різних подіях.

Насамперед важлива межа методу: **автопостинг важко відрізнити від спільного адміністрування**. Коли два канали публікують ідентичний текст майже одночасно, це однаково добре може пояснюватись і тим, що ними керує одна людина/команда, і тим, що вони підключені до спільного сервісу автопостингу. За даними самого Telegram ці два випадки нерозрізніювані, тому нижче ми не можемо визначити чи мав місце автопостинг або спільне адміністрування, або спільне адміністрування у вигляді раніше налаштованого автопостингу.

Що показав аналіз за кожною ознакою:

- **Пересилання (форварди)**. Частина ретрансляцій має службову позначку пересилання — це технічний репост, найпрозоріший тип зв'язку.
- **Дослівне копіювання без посилання**. Домінує у вибірці — 34 із 48 републікацій (71%) є дослівним копіюванням без позначки джерела, із затримкою від хвилин до десятків хвилин. Це найсильніший наявний сигнал: така поведінка ймовірно свідчить про організоване поширення за спільним сигналом (методичкою), а не про самостійну реакцію кожного каналу.
- **Одновременність тих самих пар**. Саме ця ознака відрізняла б спільне керування від простого копіювання — якби ті самі дві-три каналів систематично публікували ідентичний текст у межах кількох хвилин на багатьох різних подіях. Але в цій вибірці такого **не виявлено**: пари каналів перетинаються переважно одноразово, стійких синхронних «зв'язок» немає.

Загальний висновок: Організований, неорганічний характер поширення наративів; при цьому недостатньо даних для виявлення сузір'їв каналів, що мають спільних адміністраторів.

Оцінка кампанії з дезінформації

Охоплення

Понад **1 мільйон переглядів** «уранового» ядра (31 канал) за 6–9 липня. Основне охоплення сконцентроване на кількох великих першоджерелах (Mash 542 тис., ТАСС 201 тис., Медведь 116 тис.).

Скоординованість

Висока частка копіпасту (71%) вказує на **організоване**, неорганічне поширення. Проте ознак єдиного центру керування бракує — це радше *мережа за спільним сигналом*, ніж доведено кероване з одного пункту.

Багаторівневність

Кампанія вийшла за межі суто російськомовного сегменту: залучено **придністровський, білоруський, вірменомовний та регіональні українські («На самом деле в...»)** сегменти. Це ознака ширшого, ешелонованого охоплення аудиторій.

Успішність у зазначений період

У період 6–9 липня російський наратив домінував у російськомовному Telegram-сегменті практично безперешкодно. Українська сторона реагувала із запізненням та не скоординовано: Генеральний штаб і Командування Сил логістики спростували належність об'єкта до ЗСУ, Президент оголосив про кримінальне провадження. Проте ці спростування не надавали цілісної та зрозумілої картини, не мали формату швидкої, скоординованої комунікації та широти охоплення. Відповідь України не встигли перебити російську кампанію в межах активної фази, тому відбувалося проникнення російських наративів поза російський сегмент Телеграм. Відсутність швидкого українського контрнарративу в перші години **дуже ймовірно** дозволила російській версії значно закріпитися в аудиторії та, ймовірно, ще буде використовуватися в подальшому.

Висновки та рекомендації

1. **Швидка комунікація (перші години).** Найкритичніший висновок: бракувало негайного українського спростування у гарному форматі й каналах, співмірних за впливом із каналами розповсюдження «вкиду». Наприклад, замість чіткої і єдиної комунікації, державні органи здійснювали інформування окремо, по черзі: спочатку – Збройні сили України (заперечення причетності до складу, який вибухнув), потім Президент (про доручення правоохоронцям та розвідці з'ясувати, що відбулося), а концерн, названий Президентом -Укроборонпром -взагалі не комунікував. Органам влади варто розробити механізм реагування в перші 1–2 години після подібних подій. Зміст повідомлень теж був таким, що не міг конкурувати із російськими наративами, а інколи відверто помилковим. Так, наприклад, заява Президента про доручення розвідці з'ясувати, що було у Вишневому, могла сприйматися як необхідність встановлення фактів від міжнародних партнерів, про те, що саме зберігалося у Вишневому.
2. **Пріоритетні цілі моніторингу:** Mash, ТАСС, Медведь (першоджерела); Фонд стратегічної культури, ПолітНавігатор, ІА Красная Весна (вузлові ретранслятори).
3. **Розмежування у контрпродукті:** чітко відділяти реальну подію (вибух складу) від дезінформаційної рамки (уран/радіація).
4. **Для атрибуції центру:** накопичувати спостереження за вже виявленими парами каналів на інших темах — для підтвердження чи спростування спільного керування.

Застереження. Оцінки ґрунтуються на відкритій вибірці Telegram, обмеженій колом моніторингу; «перше зафіксоване» джерело може не збігатися зі справжнім першоджерелом. Показники охоплення — оцінкові (перегляди на момент збору). Висновки щодо координації мають ймовірнісний характер і не становлять технічної атрибуції.

Додаток А. Перелік каналів «уранового» ядра

31 канал «уранового» ядра за роллю та кластерами (К1–К10), у яких вони фігурували. Напівжирним — першоджерела. Канали побічних кластерів (ПК) сюди не включені.

Канал	Роль	Кластери	Основна лінія
Mash	Першоджерело	К1	Уранові боєприпаси
ТАСС	Першоджерело	К2	Завод Візар
Медведь	Першоджерело	К3	Влада приховує
Большой трансфер	Першоджерело	К4	БОПС U-238
Россия Новости Важно	Першоджерело	К9, К10	Ракета / детонація
На самом деле в Харькове	Першоджерело	К5	Саміт НАТО
Свежести	Першоджерело	К6	Детонація вночі
ПолітНавігатор	Першоджерело / вузол	К7	НАТО = радіація
Фронтвая птичка	Першоджерело / вузол	К3, К8	Ціль знищено
IA Красная Весна	Ретранслятор	К1	1-ша хвиля
Картина дня	Швидкий ретранслятор	К1	1-ша хвиля
ЗАЧИСТКА	Вузловий ретранслятор	К3, К8	Ретрансляція
Собственный корреспондент	Ретранслятор	К3	Ретрансляція
На самом деле в Киеве	Регіональний (укр.)	К5, К6	Ретрансляція
На самом деле в Днепре	Регіональний (укр.)	К3, К5	Ретрансляція
На самом деле в Одессе	Регіональний (укр.)	К3	Ретрансляція
На самом деле в Луганске	Регіональний (укр.)	К9	Ретрансляція
Одесса За Победу!	Регіональний (укр.)	К4	Ретрансляція
МОЯ АРМЕНИЯ (ԻՄ ՉԸՅԸՍՄԸԼ)	Вірменомовний	К6	Ретрансляція
Параллель (Parallel)	Вірменомовний	К4	Ретрансляція
БелВПО	Білоруський	К3	Ретрансляція
VOZMEЗДИЕ	Ретранслятор	К3	Ретрансляція
ЗАПОРОЖСКИЙ ФРОНТ	Ретранслятор	К3	Ретрансляція
Степной ветер	Пізній ретранслятор	К3	Ретрансляція
КОМАНДА НОВОСТЕЙ	Ретранслятор	К2	Ретрансляція
КРЫМИНФОРУМ	Швидкий ретранслятор	К2	1-ша хвиля
Только по делу!	Швидкий ретранслятор	К2	1-ша хвиля
Ньюсач/Двач	Ретранслятор	К2	Ретрансляція
РАСЩЕПИЛО	Ретранслятор	К9	Ретрансляція
КРЕМЛЬ ПУТИН	Ретранслятор	К9	Ретрансляція
Русский Демиург	Пізній ретранслятор	К3	Ретрансляція

Додаток Б. Приклади розгінних повідомлень

Тексти повідомлень-першоджерел усіх десяти «уранових» кластерів (мовою оригіналу).

«Уранове» ядро (К1–К10)

Кластер К1 — базовий викид (Mash, 6.07, ≈541 тис.)

«600 человек эвакуировали из пригорода Киева — ВСУ хранили среди жилого микрорайона урановые боеприпасы для Abrams, по складу ночью ударили ВС РФ. Город может накрыть облако радиоактивной пыли...»

Кластер К2 — завод «Візар» (ТАСС, 8.07, ≈201 тис.)

«Военный завод "Визар" под Киевом полностью уничтожен в результате взрыва на складе боеприпасов в Вишневом, сообщил экс-депутат Верховной рады Мосийчук*...»

Кластер К3 — «влада приховує» (Медведь, 7.07, ≈116 тис.)

«Украинские военные и чиновники не знают, кто хранил снаряды на окраине Киева. Ищут пожарные, ищет милиция... но не могут найти того, кто ракеты хранил...»

Кластер К4 — «БОПС U-238 на заводі» (Большой трансфер, 8.07, ≈55 тис.)

«На заводе в нп. Вишневое под Киевом находились БОПСы U-238, подкалиберные снаряды с сердечником из обедненного урана. Жителям запретили выходить на улицу и открывать окна. Идёт эвакуация...»

Кластер К5 — «порядок денний саміту НАТО» (На самом деле в Харькове, 8.07, ≈27 тис.)

«Сегодня в повестке саммита НАТО — множество сделок по вооружению. Киев, который систематически требует у союзников боеприпасы и технику...» (лінія пов'язує вибух із постачанням західної зброї)

Кластер К6 — «детонація складу вночі» (Свежести, 6.07, ≈25 тис.)

«Этой ночью БПЛА типа "Герань", расчёты ОТРК "Искандер", крылатые ракеты "Калибр" и гиперзвуковые ракеты "Циркон" атаковали объекты и склады ВСУ и военной промышленности Украины в Киеве...»

Кластер К7 — синтез «НАТО = радіація» (ПолітНавігатор, 8.07, ≈23 тис.)

«Взорвавшиеся под Киевом НАТОвские боеприпасы несут угрозу радиации. На складе хранились снаряды с ураном — подобные тем, что НАТО использовали против Югославии...»

Кластер К8 — «ціль знищено» (Фронтвая птичка, 8.07, ≈12 тис.)

«В Вишнёвом Киевской области назначенные цели уничтожены. Утверждают, что на заводе находились БОПСы U-238, подкалиберные снаряды с сердечником из обедненного урана. Эвакуируют...»

Кластер К9 — «ракета знищила склад з ураном» (Россия | Новости | Важно, 8.07, ≈5 тис.)

«Российская ракета уничтожила склад с обеднённым ураном под Киевом. ВС РФ нанесли удар по складу боеприпасов в пригороде Киева Вишнёвом, где хранились подкалиберные снаряды...»

Кластер К10 — «шарахнуло у Вишневому» (Россия | Новости | Важно, 9.07, ≈1 тис.)

«Знатно шарахнуло! В Вишневом Киевской области разрушено более 90 домов и ещё почти 300 повреждено...» (лінія з елементами конспірології щодо причин вибуху)